

Kirsten Gloerfelt-Tarps foredrag om særbeskyttelseslovgivningen for kvinder

Taler

Kirsten Gloerfelt-Tarp
Fabriksinspektør

Dato

23. februar 1928

Sted

Danske kvinders Nationalraad

Særbeskyttelse for Kvinder udgør en Gruppe af den almindelige Arbejderbeskyttelse, der enten giver sig Udtryk i en Indskrænkning af den enkeltes Arbejds frihed [sic] eller giver den enkelte Krav paa en eller anden Ydelse fra det offentlige, fra Arbejdsgiveren eller fra en Forsikringsinstitution. Her behandler vi kun Beskyttelse i snævrere Betydning, nemlig de Lovregler og Bestemmelser, der vedrører selve Arbejdet (altsaa ikke Socialforsikring); saadan Beskyttelse vil i Reglen udelukkende betyde Indskrænkninger i Arbejdsfriheden og kun undtagelsesvis medføre et Krav paa nogen Pengeydelse. Vi skal kun behandle saadanne Bestemmelser, der udelukkende vedrører Kvinder, altsaa ikke saadanne, der vedrører baade Mænd og Kvinder, og vi vil undersøge, hvorvidt saadanne Særbestemmelser er gavnlige og paakrævede og i bekræftende Fald i hvilken Udstrækning og under hvilke Betingelser.

Historisk set opstod Trangen til en Arbejderbeskyttelseslovgivning der, hvor Fabriksdriften blev Afløser af Haandværket, og hvor Kvinder og Børn blev draget ind i Arbejdet i stedet for Mændene. Beskyttelseslovene begyndte med at fastsætte Bestemmelser for Børn, derefter for mindreaarige, og derefter for Kvinder; saaledes i Englands Tekstilindustri, hvor Børnelove indførtes 1802, Love for mindreaariges Arbejde 1833 og Love for Kvinders Arbejde 1844. I andre Landes Lovgivning ser man ligeledes Kvinder, Børn og mindreaarige sidestillet. Det er i og for sig ret naturligt, at man begynder med saadanne Indskrænkninger i den enkeltes Erhvervsfrihed. Overgangen til Fabriksdrift medførte, at Kvinder, der tidligere havde passet Hus og Hjem, blev trukket ind i Fabrikkerne, ikke som nu i 8 Timer om Dagen, men maaske i 12 Timer og undertiden i Arbejde, som de paa Grund af deres ringere fysiske Kræfter vanskeligere kunde taale end Mændene, som f. Eks. Arbejde under Jorden i Kulminer; for hurtig at faa en synlig Ændring af disse Forhold indfører man da Lovbestemmelser, der kun vedrører disse Grupper af Mennesker.

De almindelige Argumenter, der bliver fremført for at indføre Reguleringer for Kvinders Arbejde og ikke for Mænds er 1. den kvindelige Organismes ringere fysiske Kraft, 2. Kvindens Stilling i Husholdningen, der ofte giver hende et Arbejde til at passe foruden Erhvervsarbejdet, 3. hendes Stilling som Moder baade i Svangerskabsperioden og efter Fødslen med at passe Børnene, 4. Hensynet til det sømmelige og passende, der kræver, at Kvinderne ikke sætter deres Ære til, og endelig 5. at Organisationen blandt Kvinderne er svagere end blandt Mændene, og at de derfor mindre er i Stand til at ordne deres egne Affærer, end Mænd er. Vi skal senere hen se, om de Foranstaltninger, man af ovennævnte forskellige Hensyn træffer, kan siges at opfylde sine Formaal? Foreløbig vil vi imidlertid undersøge, hvilke internationale Overenskomster, der er truffet vedrørende særlige Beskyttelsesforanstaltninger for Kvinder samt undersøge hvilken Stilling de forskellige internationale Kvindeorganisationer indtager overfor dette Spørgsmaal.

I 1906 vedtoges den saakaldte Bernerkonvention, ifølge hvilken Natarbejde forbydes Kvinder i industrielle Virksomheder, hvor der beskæftiges over 10 Arbejdere; ved Nat forstås Tiden mellem Kl. 10 Aften og Kl. 5 Morgen. Denne Overenskomst blev tiltraadt af en hel Del Stater, bl. a. af England, Tyskland, Frankrig, Sverige, ikke af Danmark.

Efter Krigen stiftedes Folkeforbundet og den internationale Arbejdsorganisation. I Fredstraktatens Kap. 13, første Afdeling, d. v. s. i Indledningen til Kapitlet om Oprettelsen af Arbejdsorganisationen staar der, som Omraader der tiltrænger Fastsættelse af Lovregler, eksempelvis nævnt, Beskyttelse af Børn, unge Mennesker og Kvinder; ganske vist nævnes Kvindebeskyttelse ellers ikke i Traktaten, heller ikke i det Afsnit, der fastlægger de almindelige Principper for Organisationens Arbejde, og som opstiller 7 Programpunkter, bl. a. 8 Timers Arbejdsdag, lige Løn for lige Arbejde og Kvinders Ansættelse i Fabriksinspektion. Den første Konference, der blev afholdt, Konferencen i Washington 1919, tog imidlertid kraftig fat paa at faa etableret internationale Særregler for Kvinder, og den vedtog 2 Overenskomster, hvoraf den ene vedrører Barselperioden og den anden Natarbejde. Den første omfatter Kvinder saavel i Industri som i Handel og forbyder disse at arbejde de første 6 Uger efter Nedkomsten, samt giver dem en Ret til at forlade Arbejdet de sidste 6 Uger før Nedkomsten; samtidig fastsættes en Ret til i de 12 Uger at faa »Moderløn«, 5: tilstrækkelig Understøttelse til sit eget og Barnets

Underhold. Arbejdsgiveren har ikke Ret til at opsige Kvinderne i denne periode, men skal være forpligtet til at tage dem i Arbejde igen. Natarbejdsforbudet if. Washingtonkonventionen omfatter ligesom Bernerkonventionen Tiden fra kl. 22—5, kun Kvinder og kun Industri, men den gaar videre end Bernerkonventionen, idet den omfatter al Industri uanset Arbejderantallets Størrelse. I 1919 vedtoges endvidere en Henstilling om Beskyttelse af Kvinder og Børn mod Blyforgiftning; denne Henstilling forbyder Kvinder at arbejde i Virksomheder, hvor Blyforbindelser bruges paa Betingelse af, at en Række særlige hygiejniske Krav stilles til Virksomheden. — En Henstilling adskiller sig fra en Konvention derved, at den ikke kræver officiel Tiltrædelse fra de forskellige Stater, og derfor ikke heller skal forelægges de forskellige lovgivende Forsamlinger. Henstillinger er mere ubestemte end Konventioner og behandler væsentligst almindelige Principper. — En Konvention af 1921 ang. Anvendelse af Blyhvidt i Maling forbyder Kvinder at beskæftiges ved erhvervsmæssigt Malerarbejde, hvor der anvendes Blyhvidt, Blyulfat m. m. Endvidere vedtoges i 1921 2 Henstillinger vedrørende Kvinders Beskæftigelse i Landbruget; den ene om tvungen Barselhvile, den anden om Forbud mod Natarbejde.

Men i hvilken Udstrækning er disse internationale Overenskomster ført ud i Livet? Det er jo det, der til syvende og sidst, er det afgørende. Konventionen om tvungen Barselhvile er kun vedtaget af 8 Lande (Tyskland det eneste af de store Industrilande), Natarbejdsforbudet derimod er tiltraadt af 16 Stater (heriblandt England og Frankrig). At 16 Stater har tiltraadt denne sidste Overenskomst maa siges at være et betydeligt Antal, hvorimod det samme ikke kan siges om det Antal, der har ratificeret den første, og man skulde dog ellers synes, at var der nogen Periode, for hvilken der skulde indføres særlige Lovregler, da var det Barselsperioden; men Aarsagen er ikke svær at finde, Barselkonventionen indeholder jo ikke alene et Forbud mod at arbejde, men ogsaa Pligt til økonomiske Ydelser fra Samfundets Side. Kun 5 andre Konventioner har naaet et tilsvarende eller et større Antal Ratifikationer; af disse 5 vedrører de 3 Børn og mindreaarige, saa man ser heraf, hvor villige Samfundene er til at skride ind overfor kvinders Arbejde om Natten.

Hvordan er de forskellige internationale Kvindeorganisationers Stilling til Spørgsmaalet om Særbeskyttelseslovgivning i Almindelighed og specielt til de her omhandlede Konventioner? De Kvindeorganisationer, der skal omtales er: Det internationale Kvinderaad (I. C. W.), Den internationale Valgretsalliance (I. W. S. A.) og de internationale kvindelige Fagforeninger.

I. C. W. har i 1925 vedtaget Resolutioner om lige Adgang for Mand og Kvinde til Erhvervene, om »Lige Løn«, om at Forbud mod at Arbejde i Barselsperioden bør ledsages af Moderløn, samt en Resolution mod Begrænsning af gifte Kvinders Arbejde. De først vedtagne Resolutioner drejer sig saaledes ikke om Særbeskyttelse, men derimod om den lige Ret i Erhvervene, og om at der bør gives Erstatning for tabt Arbejdsfortjeneste, hvis der er Forbud for Barselsperioder. Ved I. C. W.s Møde i Genève i 1927 var imidlertid Spørgsmaalet om Særbeskyttelse til Drøftelse, og det blev en meget ivrig Diskussion, hvor højst forskellige Meninger gjorde sig gældende. At Mødet holdtes i Genève sporedes. »Aanden fra Genève« lagde sit Pres paa Møderne. Lederen af Det internationale Arbejdsbureau, Albert Thomas, talte i glødende Toner om, at I. C. W. i Stedet for at modvirke Gennemførelsen af de paa Arbejdskonferencen vedtagne Overenskomster, der særlig vedrørte Kvinder, positivt burde arbejde for, at disse gennemførtes i de forskellige Lande og da navnlig Konventionen om tvungen Barselshvile, og han ankede over, at Kvindeforeningerne i deres Protest gik imod de Kvinder, der direkte berørtes af Lovene, nemlig Arbejderkvinderne, som han sagde enstemmigt ønskede Beskyttelseslove. Inden hans Tale havde der været et meget langt Foredrag af en kvindelig Læge, Dr. Fuss, om fysiske og psykiske Deformiteter hos Kvinder foraarsaget ved Arbejde, og Taleren konkluderede denne i, at Lovgivningsforanstaltninger specielt for Kvinder burde indføres, og de internationale Konventioner ratificeres. Man forstaar, at disse to Talere, ikke mindst Thomas, med sin Veltalenhed og Autoritet, maatte paavirke Forsamlingen, og da Udvalget for Kvinders Erhverv senere havde et Møde til Drøftelse af Spørgsmaalet Særbeskyttelseslovgivning, rejste der sig kraftige Røster for saadanne Beskyttelseslove; det skal imidlertid fremhæves, at kun meget faa af de egentlige Udvalgsmedlemmer havde kunnet give Møde i Genève, det var derfor væsentligst Suppleanter, der var til stede. — Mødet i Genève var ikke et af de store Femaarsmøder, men et Møde til Forberedelse af Femaarsmødet i 1930, selve Udvalgets Formand Dr. Altmann-Gottheimer var syg og præsiderede derfor ikke, og Mødet beherskedes for en Del af Frk. Mundt, ansat paa Det internationale Arbejdsbureau med den specielle Opgave at virke for Gennemførelsen af de Konventioner, der særlig vedrører Kvinders Arbejde. Resultatet blev, at der blev foreslaaet Udkast til en Resolution; denne Resolution fik i Styrelsen følgende Form: »Hverken I. C. W. eller Nationalraadene bør tage Stilling til Særbeskyttelseslovgivning for Kvinder før de arbejdende Kvinders Organisationer har været hørt. Man kunde synes, at det

var en underlig negativ Resolution. Men Sagen er, at det er et Argument, der atter og atter føres i Marken mod Kvindeforeningernes Modstand mod Særbeskyttelseslove, at den kommer fra Kredse, der ikke selv berøres af de Love, og at de Kvinder, der omfattes af dem, ønsker Lovene. Dette Punkt kommer vi iøvrigt til senere.

I. W. S. A. har paa Kongressen 1926 vedtaget meget kraftigere Resolutioner, der mere direkte vender sig mod Beskyttelseslove for kvinder, men ogsaa efter ivrig Diskussion; allerede tidligere var vedtaget Resolutioner om lige Ret til Uddannelse, lige Adgang til Embeder m. m. og lige Løn; i 1926 fastsloges den Hovedregel at Beskyttelsesregler burde rette sig efter Arbejdets Natur og ikke efter Køn, man beskæftigede sig iøvrigt særlig med Beskyttelsesforanstaltninger i Barselsperioden og vedtog følgende Resolution: »Denne Kongres anbefaler indtrængende, at Lovgivning vedrørende Svangerskab og Barnefødsel formes paa en saadan Maade, at den ikke forbyder Kvinder at vælge og fortsætte deres eget Arbejde, men forskaffer dem saadanne økonomiske og fysiske Livsbetingelser, der gør det muligt for dem at føde deres Børn under de gunstigste Forhold.« Imidlertid protesterede et betydeligt Mindretal herimod; Delegationerne fra Belgien, Frankrig, De Forenede Stater, Italien, Tyskland og Østrig udtalte sig mod den vedtagne § 7 paa følgende Maade: »De som har intimt Kendskab til industrielt Arbejde, maa forstaa at svangre Kvinder er udsat for særlige Farer som følge af tekniske Arbejdsvilkaar, Maskinkonstruktioner og Arbejdets Art. Det er under Samfundets nuværende økonomiske Vilkaar usandsynligt, at Arbejdsgiverne frivilligt vil give svangre Kvinder saadanne Arbejdsvilkaar, som vil gøre det muligt for dem at føde deres Børn under de gunstigste Forhold. Udelukkelsen af Beskyttelse vil sikker foranledige Kvinderne til at fortsætte deres Arbejde under farlige Omstændigheder indtil Fødslen og endvidere have til Følge, at den Understøttelse, der ydes dem gennem Statsforsikring — hvor saadan findes — vilde bortfalde. Dersom Princippet godkendes — som det gøres ved denne Resolution — at Beskyttelseslovgivning skal baseres paa Arbejdets Art, er der tilstrækkeligt videnskabeligt Bevis for, at mange Arter af Maskinarbejde er en alvorlig Fare for svangre Kvinder. Da kun Beskyttelse ved Lov kan sikre Kvinderne i Almindelighed fra disse Farer, burde alle Nationers Kvinder lægge stærk Vægt paa Nødvendigheden af at udvikle Beskyttelseslovgivning for arbejdende Mødre og deres Børn. Undertegnede Delegationer beklager den af Kongressen vedtagne Resolution, fordi den kan svække Tilliden til I. W. S. A. hos de kvindelige Arbejdere, der nu nyder Beskyttelse, og som enstemmigt kæmper for Udvikling af

Beskyttelseslovgivning.«

Det ses heraf, at Kvindeforeningerne har sat det som deres Opgave først og fremmest at kæmpe for Ligeretten, og at der med H. t. Særlove for Kvinder har gjort sig stærk divergerende Meninger gældende.

Vi kommer derefter til de internationale kvindelige Fagforeninger, d. v. s. de Kvinder, der direkte berøres af Særbeskyttelseslovene. Paa deres Kongres i Paris, Juli 1927, kræver de ikke alene Gennemførelse af de Konventioner, som Arbejderkonferencen har vedtaget om tvungen Barselshvile og Forbud mod Kvinders Natarbejde, men ogsaa Arbejderkonferencernes forskellige Henstillinger, det vil bl. a. sige Foranstaltningerne vedrørende særlig sundhedsfarlige Fag. Hvad der specielt interesserer os er imidlertid, om der gjorde sig nogen Opposition gældende, og hvad Stilling de danske og de øvrige nordiske Fagforeningsrepræsentanter indtog paa Kongressen. Finland og Norge var ikke repræsenteret; kun Sverige og Danmark. De danske og svenske Repræsentanter udtalte, at de selvfølgelig ønskede de mest vidtgaaende Beskyttelsesregler for begge Køn, at de ikke havde nogen teoretiske Fordomme mod Særbeskyttelse p. Gr. af Begrebet »Lighed« mellem de to Køn, men at de simpelthen af praktisk Erfaring vidste, at Særbestemmelserne betød at Kvinder jages ud af Erhvervet, eller i det mindste at Lønnen trykkes. De danske Repræsentanter betonedede særlig dette, at det under Lønforhandlinger føltes meget vanskeligt at gennemføre Lønkravet, naar Lovforanstaltninger bandt dem paa Hænder og Fødder; de vidste, at forlangtes specielle Hensyn taget til Kvinderne, da betød det, at Lønnen trykkedes. Det er ganske interessant, at det var de danske Repræsentanter, der understregede denne Kendsgerning, fordi intet andet Land faktisk har de Erfaringer i Lønforhandlinger som Danmark, da der intet andetsteds som her er saa stærk en Fagforeningsbevægelse blandt de kvindelige Industriarbejdere. Den svenske Repræsentant fremhævede, at Erfaringen i Sverige efter at de havde gennemført Bernerkonventionens Forbud mod Kvinders Natarbejde havde vist, at en Del Trykkeriarbejdere var blevet jaget ud af Faget.

I Sverige er Modstanden mod Særbeskyttelsesforanstaltninger forøvrigt rejst indenfor Arbejdernes Kreds; det har ikke vist sig mulig her at gennemføre Washingtonkonventionens Natarbejdsforbud til Trods for, at Bernerkonventionen var gennemført der. Yrkesinspektris Kerstin Hesselgren, der oprindeligt var Tilhænger af Forbud mod Kvinders Natarbejde, har netop

efterhaanden ændret sit Standpunkt, bl. a. fordi hun saa, at der indenfor Arbejderne selv gjorde sig Modstand gældende mod et saadant Forbud.

Det er imidlertid nødvendigt at beskæftige sig lidt mere med I. L. O., Det internationale Arbejdsbureau og dettes Leder. Sagen er, at I. L. O. maa siges i Almindelighed at repræsentere den officielle internationale Sagkundskab, vedrørende sociale Spørgsmaal, og derigennem har det en stor indflydelse paa den offentlige Mening i Verden; dets Opgave er jo at virke for Gennemførelsen af ensartet Sociallovgivning i de forskellige Stater, og da særlige Lovforanstaltninger for en enkelt Gruppe af Arbejde er lettere gennemførlig end Lovbestemmelsen for alle Arbejdere, vil det være tilbøjelig til at være Tilhænger af Særbeskyttelse for Kvinder, og saa haabe at Tiden engang kan blive moden til at udvide disse Beskyttelsesregler til alle Arbejdere. Albert Thomas beskæftigede sig med Spørgsmaalet Særbeskyttelse i den Rapport, har afgav ved sidste Arbejdskonference i Maj 1927. Ha[n] hævder her, at det er I. L. O.s Opgave først at behandle de Onder, som er mest fremtrædende, derfor maa man tage fat paa Kvindebeskyttelse, han mener at Udviklingen henimod industriel Specialisering muligvis vil hjælpe til at skabe Arbejde, der egner sig for den kvindelige Fysik og Psyche, og at i saa Fald Særlove vil være overflødige; han omtaler specielt I W. S. A.s Pariser-Udtalelser og nævner at en blandet Komite — den saakaldte joine committee, som bestaar af Repræsentanter for forskellige internationale Kvindeforeninger I. C. W., I. W. S. A., K. F. U. K., Det internationale Sygeplejerraad og flere, — »som ikke repræsenterer nogensomhelst Arbejderkvinder«, endog var gaaet saa vidt at protestere til den engelske Arbejdsminister mod visse Restriktioner i Fabriksloven, der gik ud paa at regulere Kvinders Arbejdstid, at forbyde Kvinders Rensning af Maskiner i Gang og Kvinders Malen med Blyfarve. Han taler om Ekstremister og Femimister, der blot vil »Lighed først«. Han mener, at Moderskabet og den større Sygelighed blandt kvindelige Arbejdere i det hele begrundet særlige Forholdsregler taget og hævder, at der trods den stærke Kritik, der har gjort sig gældende de senere Aar mod Vedtagelsen af Særforanstaltninger, dog er en Bevægelse i Verden til Gunst for saadanne. I Japan har saaledes the General Confederation of Labour og den japanske Afdeling for International Sociallovgivning udtalt sig for Natarbejdsforbud for Kvinder.

Paa Arbejdskongressen sidste Aar tog Margaret Bondfield, den engelske Arbejderrepræsentant, sit udgangspunkt i disse Direktørens (Alb. Thomas) Betragtninger. M. B. er Tilhænger af Særbeskyttelseslove. Hun berettede, at

siden Valgretsalliancens Kongres i Paris havde den engelske Afdeling, som havde været repræsenteret i Paris, haft et Møde i London, hvor den modificerede sit Standpunkt og besluttede, at »hver Sag angaaende Særbeskyttelse skulde undersøges for sig, og at de arbejdende Kvinder skulde raadspørges«. M. B. understreger det fornuftige i denne Bestemmelse og mener utvivlsomt, at den engelske Sektion dermed slutter sig til Særbeskyttelse i Almindelighed, da de engelske Arbejderkvinder, som hun er Talsmand for, gør det; hun begrundet Nødvendigheden af Særbeskyttelse dermed, at Kvinder ikke udgør en saa permanent Arbejdsstab som Mænd, idet de i stor Udstrækning gifter sig og da holder op med at arbejde; ganske vist kommer de ofte tilbage til Arbejdet, men de har ikke fra Begyndelsen Følelsen af, at de bliver i Arbejdet og derfor er de ikke ivrige for at slutte sig til deres Fagforening, følgelig er de ikke selv i stand til gennem deres Sammenslutninger at forsvare sig. Hun konkluderede iøvrigt i, at Washingtonkonventionen om Barselshvilen burde gennemføres.

Man kunde spørge, naar det nu er saadan, at det er Kvinderne, der føder Børnene, naar det nu er saadan, at de arbejdende Kvinder har flere Sygedage end Mændene, naar det nu er saadan, at de i det hele har færre fysiske Kræfter end Mændene, hvorfor i Alverden modsætter saa en Del Kvinder sig, at der indføres saakaldte »Beskyttelseslove« for Kvinder, det kan vel kun være naturligt og kun en Fordel at have saadanne Love. Men hvad betyder Beskyttelseslove? Det betyder en Indskrænkning i Erhvervsfriheden, en Indskrænkning i Adgangen til Erhverv, d. v. s. en Formindskelse af Indtægten for de bestemte Kvinder, der rammes af et Forbud, og en Uvillighed mod at ansætte Kvinder i Almindelighed; hvilket vil betyde at Kvindernes Løn sænkes i Forhold til Mændenes Løn. Ja, kan man sige, økonomiske Indvendinger mod Beskyttelse, det kan man altid anføre. Englands Tekstilindustri sagde saaledes, at den vilde blive ødelagt, naar Børn ikke maatte anvendes, og naar Arbejdstiden begrænsedes, og naar hygiejniske Krav stilledes, og derfor kan man ikke tage Hensyn til det økonomiske, da det jo altid har vist sig, at Vanskelighederne er blevet overvundet. Men der er netop en Væsensforskel paa at fastsætte Regler for en hel Industri eller for alle Arbejdere og paa at fastsætte dem for een Klasse af Arbejdere, Kvinder, og ikke for andre, thi i første Fald da maa en Reorganisation af Arbejdet finde Sted, saa det passer til de nye Forhold, i andet Tilfælde kan man nøjes med at ændre sin Arbejdskraft fra kvindelig til mandlig. Særlige Beskyttelseslove har derfor en Tendens til at trykke Kvindernes Løn, en Tendens til at gøre kvindelig Arbejdskraft mindre anvendelig.

Kvindeforeningerne, der har Maalet »Lige Løn« paa deres Program, maa derfor principielt være imod Særbeskyttelseslove[.] Er der nogen, der tvivler om, at hvor lige Løn for Mænd og kvinder gives, og hvor Natarbejde findes, der vil et Forbud for Kvinder mod Natarbejde bevirke, at Ledelsen giver Ordre til saa vidt mulig ikke at ansætte Kvinder, da de jo ikke kan gaa ind i den almindelige Turnus, og der derfor skal skabes Ekstraregler? Spørgsmaalet bliver derfor ikkesom det yndes fremstillet fra anden Side — af teoretiske Grunde at hævde Mænds og Kvinders lige Retlige Anlæg d. v. s. absolute Lighed, men derimod at afveje, hvad er bedst og sundest for Kvinderne, at Kvindernes Lønninger holdes uforandret, og de f. Eks. kan arbejde om Natten, eller at deres Lønninger sænkes, og de kun kan arbejde om Dagen eller være arbejdsløse. (Jfr. de kvindelige skandinaviske Fagforeningsrepræsentanters Udtalelser, der er gengivet Side 7—8). Det siger sig selv, at der kan være Arbejde, der er saa skadeligt, at Sandsynligheden taler for, at Fordelen ved ikke at udføre den Art Arbejde opvejer Tabet i Løn, og at man i saadanne Tilfælde maatte sige, at det derfor var rigtigt at forbyde Kvinder det, selv om det ikke blev forbudt Mænd, naar det var paa Tidspunkter, hvor det var uigennemførligt at faa det forbudt for Mænd. Dette har mange Steder været Tilfældet i Fabrikdriftens første Dage, hvor man havde lang Arbejdstid, daarlige hygiejniske Forhold, og hvor man for øvrigt endnu slet ikke var indstillet paa at regulere Mænds Arbejde. Jo værre Forhold des større Sandsynlighed er der for, at Fordelen ved Beskyttelsen maa siges at opveje det økonomiske Tab. Det maa man vel gøre sig klart, at det økonomiske ikke bare er Udtryk for noget materialistisk, men er noget, der har Indflydelse paa Sundheden. Dem, vi særlig beskæftiger os med her, er de kvindelige Industriarbejdere, de arbejder jo i Reglen af Trang. Af det ovenfor bemærkede fremgaar, at man ikke kan fastsætte almindelige Regler for og imod Særbeskyttelsesforanstaltninger i den Forstand, at de skulde gælde for alle Lande og for alle Tider. Kvindernes Protester mod Særbeskyttelseslove er da ogsaa af forholdsvis ny Dato, de kom ikke frem i forrige Aarhundrede. Men det er Kvindeforeningernes store Fortjeneste, at de netop som Hovedregel tager Stilling mod disse Særlove, idet de peger paa, at disse i Almindelighed betyder en økonomisk Boykotning af Kvinderne, og dette saa de kvindesaglige Organisationer før de kvindelige Fagforeninger. Paa Grund af denne Modstand tvinges da Undersøgelserne og Overvejelserne i de enkelte Tilfælde til at gaa mere i Dybden, inden man indfører en Række Særbestemmelser, som Mænd i Almindelighed ikke indvender noget imod.

Men en Periode er der unægtelig i Kvindernes Liv, hvor man vel kan sige, at det

er forbundet med særlig Fare for Kvinder at arbejde, og det er i Tiden umiddelbart efter Nedkomsten; derfor er det sandsynligt, at de uheldige Sider ved et Forbud mod at arbejde i denne periode rigeligt vil opvejes ved den Fordel, som Fritagelse for Arbejde er baade for Moder og for Barn, saa meget mere som de fleste Kvinder jo alligevel ikke vil arbejde i denne Tid, og det derfor ikke vil gøre saa stor Forskel, om Arbejdsgiverne naar de ansætter Kvinder, skal regne med [a]t disse maaske vil komme til at forsømme frivilligt, hvis de skal have et Barn, eller om de skal regne med, at Kvinderne forsømmer tvunget af en Lovbestemmelse i samme Tilfælde. Jeg mener derfor, at et Forbud mod Arbejde i Barselperioden ikke behøver at have Indflydelse paa Kvindelønnen i Almindelighed. Set fra den Kvindes Synspunkt, som bliver ramt af Forbudet stiller Sagen sig unægtelig mindre gunstig, hvis ikke man sørger for at give hende Erstatning for tabt Arbejds løn og skaffer hende god Lægebehandling i denne Periode; ellers er det ikke saa givet, at det bliver til Fordel for hende og Barnet, at hun ikke mere arbejder. Ydermere gælder Forbudet jo ikke alt Arbejde, der vil altid være noget, hun kan tage, f. Eks. som Rengøringskone og Vaskekone, og man maa gøre sig klart, at det i Reglen føles mere anstrengende at tage Arbejde, man er uvant med, end fortsætte det, man er vant til, selv om dette foregaar i en Fabrik. Forudsat der gives en »Moderløn« vil det efter min Mening være gavnligt at indføre en tvungen Barselshvile. Hvor lang denne tvungne Hvile skal være, kan der saa diskuteres om. Hos os er den kun 4 Uger, gælder for Kvinder i Haandværk og Industri, men omfatter heraf kun de Virksomheder, der beskæftiger over 5 Arbejdere. Undersøttelse gives kun, hvis det konstateres, at Moderen er i Trang. I København udbetales denne Hjælp gennem Fattigforstanderen, den har ikke Fattighjælps Virkning, men føles dog som Fattighjælp, hvorfor den ikke benyttes i synderlig Udstrækning.

At indføre tvungen Hvile efter Nedkomsten og Ret til Hvile inden Nedkomsten, som Washingtonkonventionen gør, kan være naturligt, da der før Nedkomsten stærkt gør sig individuelle Forskelligheder gældende; om Tiden bør være 6 Uger før og 6 Uger efter, er jeg mere i Tvivl om, og man kan naturligvis ikke indføre en 12 Ugers Barselshvile uden i nogen Grad at hæmme Arbejdsgiverens Lyst til at ansætte Kvinder, men da man principielt intet kan have mod tvungen Barselshvile med Moderløn, og da denne Overenskomst er vedtaget af I. L. O., som i Almindelighed skulde udtrykke Sagkundskabens Mening, vil jeg finde det naturligst at give denne Overenskomst Tilslutning, indtil den eventuelt skulde blive revideret. Det skal dog bemærkes, at denne Overenskomst stammer fra den første Konference, der blev afholdt, derfor ikke

i samme Grad som senere Konventioner er et Udtryk for Overvejelse og Forundersøgelse, men mere Udtryk for en Stemning.

Natarbejdsforbudet skal jeg ikke her komme nærmere ind paa, da det er af saa almindelig en Karakter, at det følger af mine tidligere Bemærkninger, at jeg ikke betragter det paa sin Plads i et socialt saa højtstaaende Land som Danmark i det 20. Aarhundrede. Men som Fru Kjelsberg sagde ved D. K.s Møde i »Kvindelig Læseforening« den 5—12 1927: »Natten er skabt til at sove i, Dagen til at arbejde i, saavel for Manden som for Kvinden, lad os derfor bekæmpe Natarbejdet, hvor det lader sig gøre, for begge Køn.«

Efter min Formening vil der for os kun kunne blive Tale om — ud over Barselhvilen — at gaa med til særlige foranstaltninger i det Tilfælde, at Kvinder i væsentlig højere Grad end Mænd skulde være modtagelige for bestemte Gifte som maaske Bly, eller i Tilfælde af, at dette skulde frembyde særligt store Farer for Afkommet; men hvert enkelt Tilfælde maa undersøges for sig, og man maa være klar over, hvorvidt individuelle Forskelligheder er de fremherskende eller ej, og at man ofte vil hæmme Kvinder, der aldrig bliver Mødre. Onder og Farer fælles for Mænd og Kvinder bør bekæmpes for begge Køns Vedkommende.

Vi skal til Slut lige berøre de forskellige Argumenter, der bliver ført i Marken til Gunst for Særbeskyttelsen. Foruden de flere Gange omtalte Argumenter, at Kvinden skal føde Børnene, og at hun har fysisk færre kræfter, fremføres det, at hun ofte har Arbejde i Hjemmet ved siden af Erhvervsarbejdet, samt det at hun ikke organiserer sig i synderlig Udstrækning. Det er rigtigt, at hun ofte har andet Arbejde, og at hun derfor har det strengt, men Spørgsmaalet er, om man gør det lettere for hende ved de forskellige Lovforanstaltninger, og Spørgsmaalet er, hvordan man skal skaffe hende Underhold uden Arbejde; hun gaar sjældent paa Arbejde, hvis hun ikke behøver det, og det er en underlig — men ganske vist ret almindelig — Maade at praktisere sin Uvilje mod Udviklingen paa at ville forbyde en vis Klasse Mennesker at tjene Brødet paa den Maade, som Tilstanden i Samfundet muliggør. Argumentet om det upassende, som undertiden fremføres, skal jeg lade ligge. Derimod skal det understreges, at Kvinderne ikke organiserer sig som Mændene, og derfor ikke selv kan tage Affære, dette er i og for sig et fornuftigt Argument. I Almindelighed tiltrænges færre Beskyttelseslove i de Lande, hvor Fagforeningsbevægelsen er stærk end i de Lande, der har en svag Fagforeningsbevægelse; analogt hermed kan man sige, at hvis Kvinderne ikke organiserer sig som Mænd gør, saa er det sandsynligt, at de

trænger til særlige Love, der kan beskytte dem. Imidlertid findes i de skandinaviske Lande, særlig Danmark, en stærk Fagforeningsbevægelse blandt Kvinderne i Industrien, saa her har derfor dette Argument tabt sin Betydning.

Det er, som jeg har sagt, sandsynligt, at det i Lande med *daarlige Arbejdsforhold* (lang Arbejdstid, daarlige Fabrikhygiejne) i Lande, *hvor kvindelige Arbejdere ikke er organiseret*, og hvor der *ingen Udsigter* er til at faa disse Forhold ændret i en overskuelig Fremtid, der er det *sandsynligt*, at det maa betragtes som en *Fordel* at stille særlige Betingelser ved Lov for Kvinders Arbejde eller f. Eks. forbyde dem at arbejde om Natten, som maaske i Japan og i flere af Staterne i U. S. A.; men ganske anderledes stiller Sagen sig i et Land som Danmark, hvor Kvinden har vist, at hun er Mand for at organisere sig. At Danmark ikke er ene om at øve Modstand mod *det internationale Krav om Særbeskyttelse* ses bl. a. af Beretningen om Albert Thomas Rejse sidste Sommer til Skandinavien. I denne Beretning taler han om, hvad han kalder »psykologiske Vanskeligheder« for Gennemførelsen af Natarbejdsforbudet m. m. i Norge, Sverige, Finland og Danmark.

De dybere liggende Aarsager til Modstanden i disse Lande omtaler Thomas ikke, han taler kun om Kvindeprincippet »Lighed først«. Han berører ikke i denne Forbindelse de faktiske Forhold som 8 Timers Arbejdsdagen, ikke den forholdsvis stærke Organisation blandt Kvinderne, og han berører ikke den Indflydelse, Kvindernes Modstand mod Særbeskyttelse har paa Mændenes Opfattelse. Gennem denne Indflydelse paavirkes lidt efter lidt Mændenes psykologiske Indstilling overfor Spørgsmaalet, saaledes at deres Standpunkt ikke vedbliver at være bestemt af den ureflekterede Følelse, at Kvinder er en Gruppe, der skal sidestilles med Børn og ikke med Mænd.

Fra en international Synsvinkel er det vel muligt, at hverken Arbejdsforholdene eller Kvinderne eller Samfundene i sin Helhed har naaet den Udvikling, der gør Særbeskyttelsesforanstaltninger unødvendige; det er muligt, at Tiden ikke er moden til at undvære saadanne Foranstaltninger overalt, men de nordiske Lande indtager Førerstillingen paa Vejen mod den nye Tid, hvor Samfundet er indstillet paa at bekæmpe Farer, hvad enten disse rammer Mænd eller Kvinder, og hvor Kvinder er modne til at varetage deres egne Interesser gennem deres Sammenslutninger.

Det er efter min Formening de nordiske Landes Mission at gaa forrest i

Udviklingen mod den Tid, som utvivlsomt vil komme for hele verden.

Kilde

Kvinden og Samfundet 1928 (nummer ukendt)

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/kirsten-gloerfelt-tarps-foredrag-om-saerbeskyttelseslovgivningen-for-kvinder-1928>